

ВІДГУК

офіційного опонента Кабака Віталія Васильовича про дисертацію та автореферат Скорнякової Олени Володимирівни «Формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок з планами відповідних галузей науки. Дисертаційне дослідження присвячено актуальній проблемі формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах.

Сьогочасне інформаційне суспільство характеризується бурхливим розвитком сучасних технологій, а їх активне впровадження істотно впливає на розвиток життєво важливих галузей економічного розвитку будь-якої країни. Державна політика України направлена на інтеграцію у світові інноваційні процеси «діджиталізації», зокрема здійснюється активна робота щодо розвитку власної ІТ-галузі. Водночас актуальною залишається проблема підготовки конкурентоспроможних фахівців, готових до постійного професійного розвитку, здатних до ефективної діяльності на рівні світових стандартів та швидкого реагування на інформаційні виклики сучасності.

Проблематика дослідницької діяльності зумовлена потребою в обґрунтуванні й експериментальній перевірці ефективності моделі формування конкурентоспроможності майбутнього фахівця з інформаційних технологій у технічних коледжах.

Дисертаційна робота виконана відповідно до тематичного плану Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України і є складовою процесу виконання теми науково-дослідної роботи кафедри управління навчальними закладами та педагогіки вищої школи «Теоретичні та методичні засади управління підготовкою фахівців з педагогіки вищої школи на основі компетентнісного підходу в межах європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу».

Найбільш вагомі наукові результати, які містяться в дисертації. У процесі реалізації поставленої мети та пошуку шляхів вирішення суперечностей дисертаційного дослідження Скорняковою Оленою Володимирівною проведено теоретичний аналіз стану розробленості проблеми формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій; обґрунтовано зміст та структуру конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій, встановлено критерії, показники та рівні її сформованості; визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій; розроблено та експериментально перевірено результативність моделі формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах; розроблено методичні рекомендації щодо впровадження моделі формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, отриманих результатів і положень дисертації, їх достовірність. Проведений аналіз дисертаційного дослідження показав, що дисертантка з належною повнотою охарактеризувала досліджувану проблему, правильно і відповідно вимог до такого рівня робіт визначила науково-понятійний апарат та теоретико-методологічну основу дослідження, що є достатнім для розв'язання окреслених завдань, а також забезпечило чітке їх вирішення. Методи наукового пошуку є доцільними щодо розв'язання поставлених завдань дисертаційного дослідження.

Дисертація Скорнякової О. В., на наш погляд, є добротним і змістовно збалансованим дослідженням, що являє собою плідну спробу системно проаналізувати та структурно інтегрувати наукові педагогічні розвідки та знання щодо особливостей формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах.

Дисертаційна робота вирізняється значним фактичним матеріалом та високою інформативністю. Дисертанткою було запропоновано сучасні шляхи формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних

технологій, які знайшли своє відображення у розроблених авторкою методичних рекомендаціях для керівників та викладачів технічних коледжів.

Вірогідність керівних положень дослідження і висновків до роботи забезпечується опорою на наукову методологію, вихідні теоретичні положення й понятійно-термінологічний апарат, забезпечений докладним вивченням проблеми, репрезентативністю вибірки, практичним підтвердженням теоретичних положень експериментальної роботи, використанням взаємодоповнюючих методів науково-педагогічного дослідження, адекватних його меті й завданням.

Авторкою дисертації досить чітко і в доступній формі здійснено обґрунтування наукової новизни одержаних результатів, що забезпечило лаконічність опису сутності, змісту та особливостей впровадження авторських методик, спрямованих на формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів. Характеризуючи практичне значення роботи та отриманих автором результатів, слід відзначити, що дисертаційна робота Скорнякової О. В. за своєчасністю постановки проблеми та її операційно-технологічним вирішенням гідно вирізняється з поміж низки досліджень даної проблематики. Значення дослідження для науки вбачається в тому, що авторкою вперше з'ясовано зміст поняття конкурентоспроможність майбутніх фахівців з інформаційних технологій як складної характеристики, що проектується на всі сфери життєдіяльності фахівця та дозволяє йому, відповідно до рівня професійної підготовки та професійно-особистісних якостей, брати участь і отримувати переваги в конкурентних відносинах у сфері інформаційних технологій; визначено та обґрунтовано структурні компоненти, критерії конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій, показники й рівні сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах; визначено комплекс педагогічних умов формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах; розроблено модель формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у

технічних коледжах, яка містить методологічно-цільовий, змістово-процесуальний та оцінювально-результативний блоки.

Практична цінність отриманих результатів полягає у тому, що авторкою розроблено та впроваджено в роботу технічних коледжів навчально-методичні матеріали (навчальний курс дисципліни «Планування кар'єри та техніка пошуку роботи у сфері ІТ», тренінговий курс «Моя професія – моє майбутнє», ділова гра «Прийом на роботу. Співбесіда», програма семінару «Психолого-педагогічна компетентність викладача» та ін.), які можуть бути використані у ЗВО, що здійснюють підготовку фахівців ІТ-галузі, зокрема для підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності викладачів технічних коледжів.

Практична цінність отриманих результатів дослідження та їх впровадження в освітній процес підтверджується довідками від Одеського технічного коледжу Одеської національної академії харчових технологій, Херсонського політехнічного коледжу Одеського національного політехнічного університету, Криворізького коледжу Національного авіаційного університету, Технічного коледжу Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя.

Рекомендації стосовно використання результатів і висновків дисертації. Даючи оцінку змісту дисертаційної роботи Скорнякової Олени Володимирівни, її завершеності та оформлення варто зазначити, що її зміст повністю відповідає завданням дослідження, а зміст структурних частин її назві.

У **вступі** дисертації імponує подана характеристика нормативно-правової бази, яка регламентує політику забезпечення інтеграції України в міжнародний інформаційний простір.

У **першому розділі** дисертанткою здійснено аналіз стану розробленості проблеми та міжнародного досвіду підготовки майбутніх ІТ-фахівців; визначено поняття «конкурентоспроможність майбутнього фахівця з інформаційних технологій»; охарактеризовано концептуальні підходи та педагогічні принципи формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців.

Заслуговує на увагу те, що Скорняковою О. В. на основі здійсненого докладного аналізу проблематики підготовки майбутніх ІТ-фахівців, виокремлено ряд ключових *hard skills* (професійні якості) та *soft skills* (особистісні якості), які

дозволяють забезпечити максимально швидке та ефективне виконання працівником ІТ-галузі своїх службових обов'язків, суттєво підвищують ефективність праці та спрямовують на успіх в подальшій професійній діяльності.

Цікавим і корисним є ґрунтовний аналіз міжнародного досвіду підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій, зокрема таких світових лідерів ІТ-освіти, як Массачусетський технологічний інститут, Стенфордський університет, Імперський коледж Лондона, Кембриджський університет, Оксфордський університет, Національний університет Сінгапуру та ін.

У **другому розділі** дисертанткою описано загальну методику та організацію проведення педагогічного дослідження; визначено та охарактеризовано критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісно-рефлексивний), показники та рівні (високий, середній та низький) сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців; визначено й обґрунтовано педагогічні умови, зміст та структуру моделі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах.

Скорняковою О. В. досить ґрунтовно та обґрунтовано відібраний комплекс діагностичних методик, що стали гнучким інструментарієм для визначення рівня сформованості складових конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців за встановленими критеріями та показниками, на основі чого авторкою було сформовано чітку послідовність кроків для проведення подальшого дослідження.

Доцільним та ефективним у дослідженні було залучення експертної групи для визначення оптимальних педагогічних умов формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах (створення освітнього середовища, що сприятиме розвитку конкурентної активності між учасниками освітнього процесу; мотивація майбутніх фахівців з інформаційних технологій до професійно-особистісного розвитку; використання інноваційних педагогічних технологій у процесі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців; розвиток психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників технічних коледжів), а також запропонований комплекс дидактичних засобів і педагогічних технологій їх реалізації.

У контексті проведеного дослідження дисертанткою спроектовано модель формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій, що поєднує у собі методологічно-цільовий, змістово-процесуальний та оцінювально-результативний блоки. Методологічно-цільовий блок включає мету, завдання, концептуальні підходи та педагогічні принципи формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців. Розкриття змісту змістово-процесуального блоку моделі здійснено шляхом визначення змістового наповнення поняття конкурентоспроможності майбутнього ІТ-фахівця; педагогічних умов, форм та засобів навчання, методів діагностування рівня сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців. Оцінювально-результативний блок містить визначені дисертанткою рівні сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців та результат – підвищення рівня сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах.

Потрібно відмітити вдало підібрану та обґрунтовану сукупність складових компонентів моделі, сутнісна характеристика кожного із яких дозволяє розкрити взаємозв'язок між ними, визначити чітку роль кожного в процесі формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах. Це дозволило розробити чітку та послідовну методику її реалізації для подальшої емпіричної перевірки результатів проведеного теоретичного дослідження.

У **третьому розділі** авторкою описано організацію і методику проведення експерименту, подано аналіз його результатів та методичні рекомендації щодо впровадження моделі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах.

Імпонує розроблений дисертанткою алгоритм проведення педагогічного експерименту, у якому в доступній та візуально зрозумілій формі відображено послідовність проведення констатувального та формувального етапів.

Варто відзначити презентабельність початкової та прикінцевої діагностики результатів дослідження, адже авторка подає їх за кожним із критеріїв, паралельно здійснюючи порівняльну характеристику одержаних результатів для

експериментальної та контрольної груп. Аналіз результатів педагогічного експерименту супроводжується значною кількістю табличних даних та візуальним контентом (рисунок, діаграми, гістограми), які сприяють кращому висвітленню наукової складової дослідження, а наявність численних додатків дозволяє забезпечити оптимальну якість відображення результатів його проведення, підсилює практичну значущість, чітко конкретизуючи низку основних положень дослідницької діяльності.

Масштабність проведення педагогічного експерименту, його багатоплановість, різноманітність і цілеспрямованість, а також ретельність обробки експериментальних даних дали змогу дисертантці обрати оптимальний шлях вирішення поставлених завдань дослідження.

Результати, одержані шляхом експериментальної перевірки розробленої моделі формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах, підтвердили гіпотезу про підвищення рівня сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців внаслідок впровадження розробленої авторської моделі. Коректність результатів за рівнями сформованості всіх компонентів конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій доведено шляхом використання методів математичної статистики (критерій Пірсона χ^2), що дає підстави стверджувати про ефективність розробленої моделі та методики її реалізації.

Змістовними і цікавими, на нашу думку, є також розроблені авторкою методичні рекомендації для керівників та викладачів технічних коледжів щодо впровадження моделі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців.

В цілому, дисертаційна робота Скорнякової Олени Володимирівни має суттєве теоретичне і практичне значення, вирізняється новизною, значним фактичним матеріалом та високою інформативністю, а авторка відзначається вмінням реалізувати поставлені завдання, провести глибоке і складне дослідження проблеми, усвідомленням подальших перспектив.

Мовностилістична культура дисертації належна, хоча не позбавлена певних огріхів. Висновки до розділів, загальні висновки достатньо повно характеризують

зміст дослідження. Бібліографічний опис у списку літератури зроблено з дотриманням сучасних установлених вимог.

Зміст автореферату відображає основні положення дисертації та відповідає встановленим вимогам. У ньому досить повно і коректно охарактеризовано результати дисертаційного дослідження, які пройшли апробацію на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях. Результати дисертації Скорнякової О. В. відображені у 22 друкованих працях (з них 21 одноосібна), у тому числі 5 статей – у наукових фахових виданнях України (1 – в електронному фаховому виданні України), 1 – у закордонному науковому періодичному виданні, 13 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій та 3 – в інших виданнях, що свідчить про достатній рівень висвітлення в наукових виданнях та апробації теоретичних та емпіричних результатів дисертаційного дослідження.

Зауваження щодо змісту дисертації. Дисертаційна робота О. В. Скорнякової містить нові, раніше не захищені наукові положення, а отримані результати дозволяють дати чітку відповідь на актуальні запити формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах. Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, відзначимо окремі дискусійні положення та висловимо деякі зауваження й побажання до змісту роботи:

1. У п. 1.2. дисертації авторкою визначено 5 концептуальних підходів (системний, компетентнісний, контекстний, діяльнісний та особистісно-орієнтований), що забезпечують засади формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Потребують уточнення підстави здійснення такого вибору, оскільки обґрунтування їх вибору подано не чітко.

2. Щодо компонентів конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій, то авторка в дисертації виділяє їх чотири (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний та особистісно-рефлексивний), а їх встановлення здійснено шляхом «узагальнення результатів теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури, наукових статей та дисертацій». Це

добре, однак доцільно було б у процесі їх вибору скористатись також думкою експертної групи.

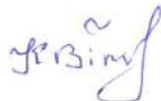
3. Думка авторки про те, що трирівнева система оцінювання є найбільш доцільною для визначення сформованості конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах є досить дискусійною. На наш погляд, у наукових дослідженнях більш поширеною є чотирирівнева система оцінювання, яка забезпечує кращу гнучкість розподілу одержаних результатів.

4. Робота тільки б виграла, якби окремим додатком був представлений список експертної групи викладачів коледжів та провідних фахівців ІТ-фірм, які були залучені до експертної оцінки ключових компонентів моделі формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Потрібно відмітити, що зазначені зауваження не знижують науковий рівень дисертаційного дослідження Скорнякової О. В. та не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Скорнякової Олени Володимирівни є самостійним, завершеним дослідженням, що відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, які ставляться до робіт, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

В. В. Кабак, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Луцького національного технічного університету

ВІРНО:
Начальник відділу кадрів
"02" 11 2022 р.

